

Alina Warelis

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku

RYZIKO W TRANSAKCJACH LEASINGOWYCH

1. Ryzyko w przedsięwzięciach inwestycyjnych

Decyzja gospodarcza dotycząca wyboru leasingu jako formy finansowania przedsięwzięcia inwestycyjnego bazuje na prognozie przyszłych warunków działania jednostki, obarczonych dozą niepewności. Natomiast oczekiwane efekty są obciążone ryzykiem dotyczącym finansowania z wykorzystaniem leasingu.

Wszystkie przedsięwzięcia inwestycyjne, podobnie jak inne rodzaje działalności gospodarczej, są obciążone niepewnością i ryzykiem. Analiza ryzyka w preliminowaniu inwestycji ma szczególne znaczenie, wynika z niej bowiem złożoność i unikatowość analizy tych projektów. Niepewności i ryzyka inwestycyjnego należy upatrywać we właściwościach otoczenia, w cechach samych projektów oraz zarządzaniu nimi [6, s. 41].

W literaturze przedmiotu ryzyko jest określane jako prawdopodobieństwo (lub niebezpieczeństwo) poniesienia straty, a szerzej nieosiągnięcia celu założonego przy podejmowaniu określonej decyzji [12, s. 232]. Owa niepewność jest „immanentną cechą rzeczywistości, wynikającą z wielkiej liczby, złożoności i zmienności podmiotów, z relacji zachodzących między nimi i w ich otoczeniu, a także z ograniczonej możliwości kontrolowania przez ludzi czynników kształtujących rzeczywistość” [4, s. 98].

Ch. Chapman i S. Ward, badacze zagadnienia niepewności i ryzyka, uznają, iż: „ryzyko projektu inwestycyjnego to implikacje istnienia znacznej niepewności odnoszącej się do poziomu rezultatów, które mogą być osiągnięte przez projekt” [1, s. 7]. Źródłem ryzyka według badaczy jest każdy czynnik, który oddziałuje na parametry i wyniki projektu, ryzyko zaś zwiększa się wówczas, kiedy oddziaływanie to jest niepewne, a jego wpływ na osiągnięcia projektu jest znaczący [6, s. 80].

W rozważaniach nad ryzykiem inwestowania analizuje się więc niepewność natury (niepewność obiektywną, zewnętrzną, egzogeniczną bądź niezależną). Nato-

miast za źródło tej niepewności uznaje się środowisko zewnętrzne, w którym zachodzą zjawiska trudne do precyzyjnego określenia i kontroli.

Rozważania odniesione do leasingu wskazują na nowy obszar badań i analiz ryzyka towarzyszącego tym transakcjom. Rodzaje ryzyka towarzyszącego projektom inwestycyjnym z wykorzystaniem leasingu można rozpatrywać w różnych płaszczyznach. Za istotne z punktu widzenia autora przyjęto:

- ryzyko wewnętrzne oraz zewnętrzne dotyczące projektu realizowanego w formie leasingu,
- ryzyko krótko- oraz długoterminowe dotyczące projektu,
- podmiotowy aspekt ryzyka (zróżnicowane obciążenie ryzykiem stron projektu – leasingodawcy i leasingobiorcy),
- ryzyko prawne towarzyszące transakcjom leasingowym.

Na potrzeby opracowania należy sformułować hipotezę, iż w przypadku zawieranych transakcji leasingowych problematyczne wydają się sposoby oceny ryzyka leasingowego, a także dobór metod oceny takiego projektu uwzględniających ryzyko inwestowania.

Celem podjętego opracowania jest oszacowanie ryzyka w zawieranych transakcjach leasingowych w obszarze zarówno leasingodawcy, jak i leasingobiorcy. Analiza ryzyka zostanie przeprowadzona w odniesieniu do określonych rodzajów ryzyka istotnych z punktu widzenia zawieranych umów leasingowych. Do badań zostaną użyte technika opisowa oraz metoda listy pytań kontrolnych.

2. Identyfikacja ryzyka w przedsięwzięciach inwestycyjnych z wykorzystaniem leasingu

Z ryzykiem ma się do czynienia wówczas, jeśli w odniesieniu do wszystkich zidentyfikowanych i możliwych różnych obszarów rozpatrywanych kategorii da się oszacować prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka. Takie podejście do niepewności i ryzyka powszechnie występuje w literaturze anglosaskiej [6, s. 81]. Zamierzeniem autora jest analiza ryzyka w transakcjach leasingowych poprzez wyznaczenie obszarów badań ryzyka, istotnych z punktu widzenia autora kategorii ryzyka (rodzajów), oraz określenie metod identyfikacji ryzyka.

Podmiot dokonujący analizy projektu inwestycyjnego w warunkach niepewności nie jest w stanie wyznaczyć wszystkich przyszłych obszarów prawdopodobieństwa ryzyka (parametrów przedsięwzięcia realizowanego z wykorzystaniem leasingu – nakładów, efektów, kosztów eksploatacji, obciążeń podatkowych) na podstawie obiektywnych danych, np. danych empirycznych z przeszłości, natomiast opiera się na subiektywnych przesłankach: opiniach, sądach, a nawet intuicji [7, s. 21-22].

W opracowaniu przyjęto do badań dwa obszary ryzyka:

- ryzyko projektu realizowanego w formie leasingu u korzystającego,
- ryzyko projektu realizowanego w formie leasingu u finansującego.

Istotne z punktu widzenia autora kategorie ryzyka, tj.:

- ryzyko prawne,
- ryzyko finansowania przedmiotu umowy,
- ryzyko niewypłacalności korzystającego,
- ryzyko utraty przedmiotu umowy,

i inne, które zostaną omówione w analizowanych obszarach ryzyka u leasingobiorcy i leasingodawcy.

Za najefektywniejszą metodę identyfikacji ryzyka w transakcjach leasingowych przyjęto na potrzeby realizowanego opracowania **metodę listy pytań kontrolnych**, która należy do prostych technik polegających na wyszczególnieniu różnych kategorii ryzyka, wynikających z poszczególnych obszarów zagrożeń. Wyszczególnienie ryzyka możliwe jest poprzez uzyskanie odpowiedzi na pytania dotyczące badanych aspektów (obszarów) projektu z wykorzystaniem leasingu. W podjętym opracowaniu zostały one zdezagregowane na szczegółowe podobszary potencjalnych zagrożeń u leasingodawcy i leasingobiorcy. Ponadto zakres analiz ograniczono w opracowaniu do obszarów, gdzie potencjalne ryzyko jest największe.

W ocenie niepewności oraz ryzyka towarzyszącego transakcjom leasingowym można zastosować wiele technik, z których w praktyce najczęściej są wykorzystywane:

- techniki ilościowe,
- techniki (metody) opisowe.

Zapewnienie pełnej wiarygodności wyników rachunku opłacalności projektu realizowanego w formie leasingu wymaga uwzględnienia w nim ryzyka towarzyszącego projektowanej inwestycji, co najczęściej następuje poprzez zastosowanie ilościowych metod uwzględniania ryzyka, takich jak [12, s. 232]:

- korygowanie stopy procentowej o tzw. premię ryzyka,
- wykorzystanie rachunku prawdopodobieństwa przy szacowaniu przewidywanych przepływów pieniężnych z inwestycji,
- analiza progno rentowności,
- lub inne, bazujące na rachunku prawdopodobieństwa i statystyce.

W podjętym opracowaniu badania dotyczące analizy obszarów ryzyka w transakcjach leasingowych u leasingodawcy i leasingobiorcy będą realizowane z zastosowaniem metod opisowych oraz metody listy pytań kontrolnych.

3. Ryzyko projektu realizowanego w formie leasingu u korzystającego

Zawarcie umowy leasingowej cechuje specyficzne ryzyko, odmienne dla każdej ze stron transakcji. W ocenie efektywności leasingu u korzystającego niezbędna

staje się również ocena ryzyka takiego projektu. W badaniach opłacalności przyjmuje się, że im większe ryzyko przepływu środków pieniężnych, tym wyższa stopa dyskontowa powinna być użyta do wyznaczenia wartości obecnej kosztu leasingu. Metoda korygowania stopy procentowej (wskazana powyżej) o premię ryzyka zaostroża zatem wymagania stawiane temu projektowi. Daje to jednakże gwarancję, iż w przypadku niepełnego zrealizowania zakładanych wpływów z inwestycji przedsiębiorstwo nie powinno ponieść straty.

W metodzie listy pytań kontrolnych użytej do analizy ryzyka u korzystającego z leasingu zakłada się, iż lista pytań kontrolnych (w przypadku podjętego opracowania będą to odpowiedzi na pytania uznane za sformułowane wcześniej) nie musi być stała. Może się rozszerzać w miarę kumulowania się wiedzy o projekcie, natomiast w uzasadnionych przypadkach ogranicza zakres badań do obszarów, w których potencjalne ryzyko jest największe.

Stosując metodę identyfikacji ryzyka, zwaną listą pytań kontrolnych, sformułowano odpowiedzi na pytania w obszarze leasingobiorcy:

a. Zakres w jakim ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy oraz leasingobiorcy, przyjęto za podstawowe kryterium podziału leasingu. Zgodnie z tym do leasingu finansowego zaliczane są umowy leasingowe, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu na korzystającego. Natomiast transakcja leasingu jest uznana za transakcję leasingu operacyjnego, jeśli takowe ryzyko i ewentualne korzyści pozostają u finansującego. A więc z wyborem typu leasingu łączy się ryzyko ekonomiczne, ponieważ finansujący tak jak korzystający z rzeczy są zainteresowani ukształtowaniem ryzyka amortyzacji leasingowanego przedmiotu.

b. W fazie poprzedzającej zawarcie umowy pierwszym poczynaniom podmiotu towarzyszy ryzyko osobowe (podmiotowe). O pomyślności przebiegu całego procesu leasingowego może wszak zadecydować trafny wybór wykonawcy, producenta, jednostki leasingowej.

c. Podmiot zainteresowany leasingiem powinien w fazie wstępnej dokonać prawidłowego wyboru rzeczy. Poczynaniom tym towarzyszy ryzyko rzeczowe (przedmiotowe).

d. Wraz z zawarciem umowy leasingu pojawia się wiele elementów ryzyka związanych wprost z umową leasingu (tzw. ryzyko treści umowy). W interesie leasingobiorcy bowiem jest takie jej sprecyzowanie, aby zawarte postanowienia nie prowadziły do pojawienia się po jego stronie nadmiernego ryzyka.

e. Leasingobiorca zwykle ponosi ryzyko korzystania z rzeczy, zwłaszcza w sytuacji, gdy rzecz cechuje wysoki stopień specyfiki technicznej (technologicznej) lub rzecz jest używana.

f. Typowe dla leasingobiorcy jest ryzyko opłat leasingowych, albowiem nie zawsze są one adekwatne do możliwości majątkowych korzystającego. Ryzyko

opłat łączy się także ze sposobem i terminem ich uiszczenia, tudzież związanej z nimi klauzuli natychmiastowej wymagalności sumy pozostałych opłat w razie zwinionego opóźnienia w zapłacie kolejnych rat. Istnieje pewne ryzyko związane również z decyzją, czy suma wszystkich opłat leasingowych ma być wpłacona jednorazowo w momencie zawarcia umowy, czy też może być uiszczana periodycznie, w odpowiadających biorcy odstępach czasu.

g. Pewne ryzyko biorcy wynika z rozporządzenia rzeczą przez finansującego (leasingodawcę) na korzyść osoby trzeciej po ustaniu umowy. Korzystający bowiem nie ma na ogół prawa do kwestionowania takich decyzji finansującego.

h. Korzystający może utracić możliwość korzystania z rzeczy na skutek zajęcia przedmiotu leasingu przez wierzyciela leasingodawcy, a więc transakcja obciążona jest ryzykiem egzekucyjnego zajęcia przedmiotu.

i. Leasingobiorca ponosi ryzyko tzw. rzeczowe, a więc ryzyko związane z przypadkowym pogorszeniem, uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą rzeczy bez udziału winy biorcy.

j. Leasingowe prawo opcji, czyli możliwości zakupu przedmiotu umowy (prerogatywa) po zakończeniu okresu trwania stosunku prawnego, rodzi typowe ryzyko ekonomiczne związane z ceną przedmiotu leasingu. Korzystającego obarcza w tym względzie ryzyko inflacji. Ryzyko to aktualizuje się w sytuacji, kiedy korzystający podejmie decyzję co do nabycia tej rzeczy. Ryzyko ceny przedmiotu jako jedno z istotniejszych dla korzystającego wiąże się z dynamiką cen typową dla rynku kształtowanego przez reguły ekonomiczne. Mogą np. powstać istotne różnice pomiędzy rynkową ceną rzeczy, w chwili oddania jej korzystającemu do używania, a ceną rynkową, w momencie dokonywania zwrotu tej rzeczy właścicielowi. W tej sytuacji niezmiennie ważna staje się okoliczność, o jaką amortyzację podmiotową chodzi w danym przypadku – pełną czy częściową. „Tymczasem stosowana weryfikacja faktycznych i prawnych powiązań zachodzących między podmiotami stosunku leasingu prowadzi wprost do wniosku, że zagadnienie ryzyka ceny rzeczy objętej tym stosunkiem odnosi się, i to niemal w równym stopniu, do obu tych stron” [13, s. 393]. Analiza ryzyka występującego po stronie leasingobiorcy skłania do poszukiwania takich opcji, które są wielowariantowo korzystne dla korzystającego z leasingu. Toteż zanim przedsiębiorstwo podpisze umowę leasingu, powinno sprawdzić, czy zawiera bezpieczną transakcję. Praktyczne porady na ten temat można znaleźć w wielu pozycjach literaturowych na temat leasingu [11; 15; 16].

4. Ryzyko projektu realizowanego w formie leasingu u finansującego

Sfera stosunków cywilnoprawnych leasingu ma to do siebie, że jest nasycona różnymi rodzajami ryzyka, i to zarówno osobowymi, jak i też prawno-ekonomicznymi. W praktyce na ogół jest tak, że ryzyko łączy się bezpośrednio z

finansującym bądź też z korzystającym¹. Natomiast o rodzaju ryzyka oraz jego podmiotowym i przedmiotowym zasięgu mogą decydować norma prawna, a także typ leasingu (np. leasing operacyjny i finansowy). Ryzyko dotyczy wszystkich podmiotów uczestniczących w zawarciu transakcji, w szczególności zaś banku finansującego przedmiot leasingu oraz leasingodawcy, który występuje najczęściej w roli pośrednika i poręczyciela. Leasingodawca ze względu na rolę, jaką odgrywa, oraz ze względu na to, że jest właścicielem przedmiotu umowy, ponosi szczególnie duże ryzyko [3, s. 200-201].

Charakteryzując ryzyko po stronie leasingodawcy, można utworzyć wykaz jego cech [13, s. 377-381]:

1. Jednostka leasingowa uczestnicząca np. w leasingu pośrednim ponosi ryzyko nabycia rzeczy i ryzyko oddania jej w leasing (inaczej ryzyko o charakterze wstępnym).

2. Jako ryzyko związane z umową leasingu należy w pierwszym rzędzie wymienić ryzyko osobowe (podmiotowe). Istotnym problemem bowiem jest trafny wybór korzystającego z przedmiotu umowy według reguł tej figury jurysdycznej.

3. Istotne znaczenie dla strony leasingodawcy ma ryzyko:

- prawidłowego korzystania z rzeczy przez leasingobiorcę,
- należytego uiszczania opłat przez ów podmiot,
- skorzystania przez leasingobiorcę z opcji zakupu,
- zmniejszenia się wartości rzeczy,
- amortyzacji rzeczy,
- wartości końcowej rzeczy,
- dalszego wykorzystania przedmiotu po ustaniu umowy leasingu.

4. Jednym z typowych zagrożeń obciążających leasingodawcę jest ryzyko niewypłacalności (upadłości) leasingobiorcy.

5. Istotne ryzyko bywa odczuwane przez finansującego w przypadku inflacji.

6. W przypadku zaciągnięcia przez finansującego kredytu bankowego pojawia się tzw. ryzyko kredytowe. Takie ryzyko rodzi się także w sytuacji, kiedy leasingodawca napotyka trudności w uzyskaniu kredytu niezbędnego do zawarcia transakcji.

7. Odpowiednie znaczenie zyskuje także ryzyko związane:

- z rękojmią i udzieloną gwarancją,
- z opóźnieniem w wydaniu rzeczy,
- z urządzeniami o skomplikowanych konstrukcjach technicznych (ryzyko techniczne),
- z leasingiem tzw. międzynarodowym.

8. Po ustaniu prawnego stosunku leasingu pojawia się ryzyko związane:

- ze zwrotem rzeczy,

¹ Ryzyko leasingodawcy należy zweryfikować w dwóch płaszczyznach, a mianowicie jako ryzyko ponoszone przez leasingodawcę oraz ryzyko związane z finansowaniem leasingodawcy.

- ze stanem fizycznym rzeczy po zakończeniu umowy,
- z poniesieniem przez leasingobiorcę kosztów szkody wywołanej nadmierną eksploatacją przedmiotu,
- z nabyciem rzeczy przez korzystającego,
- z dalszym wykorzystaniem rzeczy,
- z wysokością kwoty uzyskanej ze sprzedaży rzeczy.

9. Szczególną grupę ryzyka stanowi ryzyko uszkodzenia, zniszczenia czy utraty przedmiotu leasingu.

Generalnie ryzyko związane z działalnością leasingową można uznać jako [2, s. 161-162]:

- ryzyko dotyczące finansowania firm o słabej kondycji, albowiem często przedsiębiorstwo, które nie otrzymało kredytu w banku, decyduje się na leasing,
- finansowanie firm z jednej branży rodzi ryzyko związane z koniunkturą w danej branży,
- pogorszenie koniunktury gospodarczej w kraju,
- nieuczciwość leasingobiorcy,
- niebezpieczeństwo związane z unikatowym przedmiotem leasingu czy o bardzo wysokiej wartości.

Ocenie może podlegać również ryzyko finansowania firmy leasingowej. Bank stosuje procedury oceny ryzyka w przypadku finansowania podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, polegające głównie na analizie sprawozdań finansowych. Metody stosowane przy ocenie przedsięwzięć inwestycyjnych (np. współczynnik pokrycia obsługi długu oraz inne wskaźniki analizujące *cash flow* przedsięwzięcia w stosunku do obciążeń finansowych projektu) ze względu na specyfikę leasingu nie odgrywają swej roli. Ponadto ich wartość informacyjna jest niewielka ze względu na nietypowe strumienie *cash flow* w firmach leasingowych. Usługi leasingowe cechuje wysoka kapitałochłonność działalności i stosunkowo niewielka rentowność. Leasingodawcy działają dzięki kredytom bankowym, brak zaś finansowania oznacza zwykle brak możliwości generowania sprzedaży. Stąd też należy wnioskować, iż wysokie zadłużenie firmy leasingowej jest z natury rzeczy normą [10, s. 46-48].

Struktura bilansu w przypadku zawartych umów leasingu zarówno operacyjnego, jak i finansowego nie należy do typowych. Wysokie zadłużenie firmy leasingowej w stosunku do kapitałów własnych, duża różnorodność majątku w przypadku leasingu operacyjnego oraz trudny do sklasyfikowania majątek w leasingu finansowym sprawiają, że standardowe podejście do oceny firmy leasingowej staje się nieprzydatne. Czynniki te powodują, iż analiza wyłącznie sprawozdań finansowych nie może być podstawą właściwej oceny ryzyka finansowania firmy leasingowej.

Przedstawione rozważania można uogólnić, stwierdzając, iż przy poprawnym monitorowaniu finansowania firm leasingowych należy koncentrować się przede wszystkim na [10, s. 46-48]:

- procedurach doboru klientów,
- analizie procedur windykacyjnych,
- sprawności likwidacji należności przeterminowanych,
- specjalizacji firmy leasingowej wpływającej na skład portfela leasingowego,
- właściwej analizie finansowej przedsiębiorstwa ze szczególnym uwzględnieniem *cash flow* firmy.

Wskazane czynności analityczne mają na celu właściwą ocenę ryzyka kredytowego firmy leasingowej. W praktyce zabiegi konkurencyjne w walce o klienta powodują jednak upraszczanie wskazanych procedur. W sytuacji prawidłowej obsługi zadłużenia nie stanowi to problemu, jednak w przypadku zaległości w spłacie rat leasingowych trudno kwestionować negowanie takiego zjawiska.

Niezwykle ważnym aspektem analizy firmy leasingowej jest także ocena *cash flow* firmy. Ma to istotne znaczenie, kiedy firma korzysta zarówno z kredytów na finansowanie działalności leasingowej, jak i kredytów obrotowych. W takiej bowiem sytuacji ważne jest przestrzeganie zasad:

- okres spłaty kredytu na finansowanie transakcji leasingowej powinien się pokrywać z czasem trwania umowy leasingowej,
- okres amortyzacji przedmiotu leasingu powinien się pokrywać z okresem trwania umowy leasingowej,
- w okresie spłaty kredytu obrotowego (finansującego działalność bieżącą firmy) leasingodawca powinien dysponować zasobami finansowymi umożliwiającymi jego spłatę.

Wskazane zasady i procedury oceny leasingodawcy dowodzą, iż ocena ryzyka kredytowego w przypadku finansowania firm leasingowych jedynie w niewielkim stopniu opiera się na statycznej analizie sprawozdań finansowych.

5. Zakończenie

Każde przedsięwzięcie zawiera w sobie pewien stopień ryzyka. Nie wszystkie czynniki kształtujące niepewność i ryzyko inwestycyjne dają się określić i jednocześnie kontrolować. Z punktu widzenia zarządzania ryzykiem identyfikujemy i wyodrębniamy te rodzaje ryzyka, które przedsiębiorstwo planujące przedsięwzięcie jest w stanie kontrolować, a także te, które pozostają poza jego kontrolą.

W miarę rozwoju gospodarki wolnorynkowej w Polsce pojawiły się nowe obszary badania ryzyka, a także zarządzania ryzykiem takiego projektu (w realizowanym opracowaniu są to transakcje leasingowe).

Analiza obszarów ryzyka u leasingodawcy i leasingobiorcy prowadzi do sformułowania następujących wniosków:

1. W celu zweryfikowania tezy sformułowanej w opracowaniu:
 - określono obszary badań ryzyka leasingowego u leasingobiorcy i leasingodawcy,

- spośród znanych w teorii i praktyce metod oceny ryzyka leasingowego wyłoniono technikę najbardziej przydatną z punktu widzenia przedsięwzięć realizowanych z wykorzystaniem leasingu, tj. metodę listy pytań kontrolnych,
 - założono, iż użyta metoda pozwala w kolejnych etapach przygotowania projektu realizowanego w formie leasingu ocenić jego ryzyko z różnych punktów widzenia.
2. Analiza przeprowadzona w opracowaniu potwierdza, iż trudno określić problem ryzyka leasingowego w ogóle, lecz jedynie z punktu widzenia określonego przyjętego kryterium ocen oraz w odniesieniu do danej umowy leasingowej oraz jednostki planującej zadanie inwestycyjne.

3. Sprawność oceny ryzyka jest uzależniona od kompletności informacji, ich wiarygodności, szybkości wykorzystania oraz trafności zbudowania wariantów decyzyjnych.

4. Sprawność oceny ryzyka leasingowego determinują stosowane metody oceny projektu, a także optymalizacja przyjętych rozwiązań.

5. W opracowaniu przyjęto opisowe metody oceny ryzyka leasingowego, uznając je za równie istotne jak inne możliwe do zastosowania, np. ilościowe: korygowanie stopy procentowej o tzw. premię ryzyka, stosowaną w rachunku opłacalności projektu realizowanego w formie leasingu.

6. Technika listy pytań kontrolnych zastosowana do oceny ryzyka w transakcjach leasingowych, uważana za prostą i wygodną, ma podobnie jak inne również słabe strony, które w przypadku analizy transakcji leasingowych mogły być uznane za istotne, np.:

- lista pytań kontrolnych przedstawia nadmiernie uproszczoną ocenę potencjalnych efektów indywidualnych źródeł ryzyka leasingowego,
- indywidualne potencjalne źródła ryzyka mogą być opisane z niewystarczającą szczegółowością, powodując, że nieuniknione są niejasności i różnice w interpretacji,
- poszczególne pozycje na liście mogą zawierać wiele ukrytych, ważnych, oddzielnych źródeł ryzyka charakterystycznych dla projektu (realizowanego w formie leasingu) [1, s. 122-123].

W podsumowaniu można zauważyć, iż ryzyko w transakcjach leasingowych jest problemem, który należy analizować z punktu widzenia danej jednostki planującej przedsięwzięcie oraz przy sprecyzowanych warunkach umowy leasingowej zawieranej przez nią. Natomiast użyte metody oceny ryzyka oraz obszar jego prawdopodobnego występowania zależą od decyzji osób dokonujących oceny ryzyka badanego przedsięwzięcia.

LITERATURA

- [1] Chapman Ch., Ward S., *Project Risk Management. Processes, Techniques and Insights*, Wiley, Chichester 1997.

- [2] Gigol K., *Bank a leasing*, Twigger, Warszawa 2001.
- [3] Gołda M., *Leasing. Zagadnienia prawne*, Difin, Warszawa 1999.
- [4] Jajuga K., Jajuga T., *Inwestycje. Instrumenty finansowe, ryzyko finansowe, inżynieria finansowa*, PWN, Warszawa 2004.
- [5] Marcinek K., *Finansowa ocena przedsięwzięć inwestycyjnych przedsiębiorstw*, AE, Katowice 1998.
- [6] Marcinek K., *Ryzyko projektów inwestycyjnych*, AE, Katowice 2001.
- [7] Nowak E., *Decyzje inwestycyjne w warunkach niepewności i ryzyka*, „Serwis Finansowo-Księgowy” nr 13.
- [8] Nowak E., *Zaawansowana rachunkowość zarządcza*, PWE, Warszawa 2003.
- [9] Okręglińska M., *Leasing. Aspekty prawne, organizacyjne i ekonomiczne*, Difin, Warszawa 2004.
- [10] Pastusiak R., *Odkryć ryzyko*, „Home & Market”, październik 1999.
- [11] Rozwałka R., Ankiewicz M., *Leasing w praktyce, czyli jak zawrzeć bezpieczną umowę leasingu*, Wyd. Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2000.
- [12] Sierpińska M., Jachna T., *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 1997.
- [13] Stecki L., *Leasing*, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 1999.
- [14] Zagórska E., *Problemy ryzyka i możliwości jego ograniczeń w działalności inwestycyjnej*, [w:] *Inwestycje przedsiębiorstw w warunkach gospodarki rynkowej*, AE, Katowice 1994.
- [15] Załupka D., Żyniewicz M., *Leasing ABC oraz D*, Oficyna Wydawnicza UNIMEX, Wrocław 2001.
- [16] Załupka D., Żyniewicz M., *Zanim podpiszesz umowę leasingu...*, Ekspert – Wydawnictwo i Doradztwo, Wrocław 1998.

RISK IN LEASING TRANSACTIONS

Summary

Following market economy development in Poland new fields of research on risk as well as risk management of economic undertakings (in this study leasing transactions) appeared. The decision to choose leasing as a form of financing an investment is based upon a forecast of conditions of future unit's activities, containing uncertainty. Whereas expected effects contain risk in regard to financing with the use of leasing. Problems, in case of leasing transactions, seem to concern both field of leasing risk evaluating and selection of evaluation method that include investment risk.

In this study risk of leasing transactions was estimated on the side of leaseholders as well as leasing companies. Risk analysis of defined kinds of risk, important from the leasing agreements point of view, was made. Descriptive techniques and list of control questions method were used in the research.

In the summary it was stated that leasing transactions risk constitutes a problem that should be analyzed from the unit's planning an undertaking point of view that would include detailed conditions of its leasing agreement. Whereas methods used in risk evaluating and field of its possible appearance depend on decisions of people who evaluate the risk of an undertaking.